

Proslava Nedjelje Božje riječi u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji

Smjernice za oblikovanje liturgijskih slavlja
te ujedno i pastoralnog rada u župama i samostanima

26. siječnja 2025.

Materijale priredio:
vlč. dr. sc. Ivan Benaković,
Voditelj ureda za biblijski pastoral
Đakovačko-osječke nadbiskupije.

Poštovani,

Katolička Crkva na *Treću nedjelju kroz crkvenu godinu*, tj. **26. siječnja 2025.** god slavi *Nedjelju Božje Riječi*. Apostolskim pismom *Aperuit illis¹ (Otvori im oči)* papa Franjo nam je na poseban način na srce stavio važnost Svetog pisma na razini opće Crkve. Mjesnim crkvama se stoga nalaže da toga dana progovore o smislu i važnosti Svetog pisma u životu vjernika.

Slijedom smjernica svetog Oca pape Franje te iskustvima cjelogodišnjeg rada ureda za biblijski pastoral naše nadbiskupije upućujemo vam i konkretne prijedloge za slavlje Nedjelje Božje riječi u krilu vaših župnih zajednica (samostana). Valja pri tome navesti da se iste smjernice mogu provesti i u tjednu nakon Nedjelje Božje riječi, a bilo bi poželjno kada bi se iste usvojile u većini svojih dijelova i tijekom cijele pastoralne godine.

- **Prijedlozi za oblikovanje misnih slavlja u Nedjelju Božje riječi**

Katolička biblijska federacija svake godine nastoji davati poticajne impulse za poboljšanje biblijskog pastoralnog rada u zemljama diljem svijeta. Stoga i ove godine se na jednoj od sjednica ove organizacije promišljalo o oblikovanju Nedjelje Božje riječi u konkretnim okolnostima pojedinih mjesnih Crkava. U našim prijedlozima mi ćemo slijediti neke od njihovih zaključaka, ali ćemo nastojati i dati neke nove

¹ Cjelokupni tekst dokumenta i kratak sažetak njegovih temeljnih naglasaka se nalazi u jednom od priloženih dokumenata.

smjernice s obzirom na okolnosti života Đakovačko-osječke nadbiskupije². Upute *Federacije*, a isto tako i promatranje stvarnosti naše Nadbiskupije, predlažu stoga neke smjernice te ih navodimo u nastavku:

1. **Misno slavlje** može započeti svečanijom procesijom u kojoj će se na svečani način donijeti i ustoličiti Sveto pismo kao Knjiga Božje Riječi na za to prethodno predviđenom mjestu. To neka bude mjesto na kojemu će svim vjernicima biti vidljivo Sveto pismo. Prikladno je da to bude blizu oltara ili ambona na svojevrsnom stalku za to unaprijed pripremljenom;
2. Nakon poslušanog (naviještenog) evanđeoskog odlomka te **nakon cjelivanja evanđelistara ili lekcionara** svećenik ili đakon mogu istu knjigu odnijeti na svečani način (npr. sa svijećama u pratnji) na za to predviđeno mjesto u pratnji ministranata kako bi se vjernicima na vizualan način dočarala važnost Božje riječi koja se čita iz evanđelistara ili lekcionara. Zgodno je isto tako nakon toga zadržati se u tišini i tek onda započeti homiliju;
3. Nakon **homilije** bilo bi dobro upriličiti vrijeme tišine da sudionicima misnog slavlja Riječ odjekuje u srcima. Tu šutnju bi bilo dobro prije pojasniti te nagovijestiti. Prijedlog homilije donosimo u nastavku uputa;
4. **Molitva vjernika** trebala bi biti oblikovana na način da se istakne važnost Božje Riječi u životu vjernika. Prijedlog molitve vjernika donosimo u nastavku uputa;
5. Nakon euharistijskog slavlja ili u danima koji slijede ili prethode uputno je slavlje *Nedjelje Božje riječi* obilježiti i nekom **biblijskom aktivnošću** poput kateheze za odrasle vjernike o važnosti Svetog pisma u životu Crkve ili pak **biblijskim satom** (*Lectio divina* u manjim skupinama) u župi – prilog za oblikovanje *lectio divina* susreta koji treba poslužiti tek kao pomoć osobno voditelju susreta donosimo u zasebnom prilogu;
6. Moguće je organizirati **izložbu osobnih ili obiteljskih Biblija** koje vjernici imaju u svojim kućama te na tu izložbu pozvati djecu te im **čitati biblijske priče**, a jednako tako je uputno u župama gdje postoji dramska dječja skupina **osmisliti i neki igrokaz** koji će pokazati važnost Riječi Božje u životima vjernika;
7. *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije* u br. 1 (2025.) donosi redoviti **prilog za oblikovanje rada biblijskih zajednica naše nadbiskupije**. Stoga koristimo prigodu da ukažemo na postojanje istih materijala te da

² Smjernice *Katoličke biblijske federacije* vidi ovdje: <https://c-b-f.org/en/Materials/Biblical-Resources/Biblical-Pastoral-Resources/SotWoG-2025#english>

- vas potaknemo na korištenje istih u radu vaših biblijskih skupina u župi ili samostanu. Uz dopuštenje *uredništva Vjesnika* tekst iz prvog broja prilažemo u privitku i nalazi se u odvojenom dokumentu vama na korištenje;
8. Vrijedi spomenuti i dvije tiskovine koje mogu biti od pomoći u razumijevanju biblijskih tekstova. Prva je katolički tjednik ***Glas Koncila***. Naime, već drugu godinu u *Glasi Koncila* moguće je pratiti komentare nedjeljnih biblijskih čitanja koja sprema vlč. Ivan Benaković. U promišljanjima se nastoji na što jednostavniji način protumačiti narav pojedinih biblijskih tekstova koji se slušaju na nedjeljnim misnim slavljinama. Tjednik redovito izlazi svakoga četvrtka. Na koncu valja istaći i časopis ***Biblija danas*** koji izdaje *Hrvatsko katoličko biblijsko djelo* u suradnji s *Biblijskim institutom* KBF-a u Zagrebu. U ovome časopisu gdje su pisci redom hrvatski bibličari moguće je naći pregršt stručnih i iznimno korisnih radova biblijske tematike.
9. Redoviti **dekanatski biblijski-duhovni susreti** u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji – svaka župa redovito elektroničkom poštom bude prije susreta obaviještena o njegovu održavanju te vas molimo da vjernike uputite u župnim obavijestima tada da pođu na te susrete. Istodobno vas molimo da onda u tome tjednu ne održavate biblijske sate u vašim župama zbog supsidijarnog načina funkcioniranja biskupijskih ustanova i ureda;
7. U Nadbiskupijskom Vikarijatu u Osijeku će se **5. veljače 2025.** održati i **okrugli stol** na temu „**Čemu se čovjek danas može nadati i zašto? Biblijski i manje biblijski odgovori**“.

U jeku proslave Nedjelje Božje Riječi na razini naše mjesne Crkve organizira se iznova i okrugli stol na kojemu će sudionici kršćanskih i židovskih zajednica promišljati o vitalnom značaju biblijskih tekstova za život čovjeka danas.

Okrugli stol u organizaciji *Ureda za biblijski pastoral* Đakovačko-osječke nadbiskupije i *Instituta za novu evangelizaciju* sv. Ivan Pavao II. u Osijeku na temu „**Čemu se čovjek može danas nadati i zašto? Biblijski i manje biblijski odgovori**“ održat će se **5. veljače 2025.** s početkom u **19:30 sati u Vikarijatu u Osijeku** (Strossmayerova 58). Na ovaj događaj pozvani su svi vjernici kršćanske i židovske vjeroispovijesti, a jednako tako i vjernici ostalih konfesija koji žele poslušati jedan izgrađujući dijalog temeljen na biblijskim istinama.

U radu okrugloga stola koji će i ove godine moderirati vlč. dr. sc. Davor Vuković u svojstvu predstojnika *Instituta za novu evangelizaciju* sv. Ivan Pavao II. u Osijeku ove će godine sudjelovati:

- Rabin Luciano Moše Prelević – Židovska općina Zagreb;
- Gosp. Damir Lajoš, predsjednik Židovske općine u Osijeku;
- Jerej Srđan Lukić, predstojatelj Katihetskog ureda Eparhije osječkopoljske i baranjske;
- Dr. sc. David Kovačević, predavač sustavne teologije pri Evandeoskom veleučilištu u Osijeku i studentski dekan istog učilišta;
- vlč. dr. sc. Ivan Benaković, profesor Svetog pisma KBF-a u Đakovu i voditelj ureda za biblijski pastoral Đakovačko-osječke nadbiskupije

8. U Katoličkoj Crkvi se još od šestog stoljeća služi drevnom metodom čitanja biblijskih tekstova pod nazivom ***Lectio divina*** ili ***Božansko čitanje Svetog pisma***. Iz tog razloga u *Glasi Koncila* koji nosi nadnevak 22. siječnja 2023. donosi se kratko tumačenje etapa metode *Lectio divina* za meditaciju Svetog pisma (link: <https://www.glas-koncila.hr/o-drevnoj-metodi-citanja-svetoga-pisma-uz-lectio-divina-krscanska-duhovnost-postaje-snaznija/>):

Lectio divina kao drevna monaška metoda za čitanje Svetoga pisma uistinu je prelijep način čitanja, odnosno bolje rečeno meditiranja Svetoga pisma. Posredstvom te metode za čitanje Svetoga pisma čovjek se u intimi svoga bića stavlja u prostor u kojemu sam Bog govori te se daje oblikovati od toga istoga Božjega govora.

U trenutku osluškivanja biblijskog teksta mi čujemo tekst, a s druge strane sam Bog osluškuje titraje naše duše te se događa ono što je temeljno u duhovnome životu, a to je susret osoba. Osobe Isusa Krista koji govori u Pismima, i moje osobe koja žudi da ga поближе upozna.

Kao metoda čitanja Svetog pisma – *Lectio divina* – odvija se na etapni način:

Prvi korak je ***lectio***, odnosno čitanje (osluškivanje) biblijskog teksta koji smo izabrali za razmatranje. Isti tekst treba odjeknuti u našim ušima, ali još više u srcu. Nakon što smo isti tekst čuli dopuštamo da on odjekne u nama, a istodobno nastojimo odgovoriti si na neka pitanja koja je u nama pobudilo osluškivanje istog biblijskog teksta. Pitamo se koja bi bila prvotna nakana sastavljanja istog biblijskog teksta te što taj tekst istinski poručuje današnjem čitatelju (meni).

Na taj način se i prelazi u drugi korak koji je **meditatio**, tj. meditacija istog teksta na način da se pitamo što biblijski tekst govori meni, mojoj obitelji, zajednici i sl. Samim time isti tekst me i potiče možda na promjenu nekih životnih stavova i uvjerenja.

U sljedećem koraku koji nazivamo **oratio** započinje vrijeme molitve jer sada ono o čemu sam promišljao stavljam pred Gospodina koji me čuje i razumije.

Nakon toga ostajem jednostavno u šutnji, odnosno **kontemplaciji (contemplatio)** što je slijedeći korak ove metode. Ništa ne govorim, nego se jednostavno stavljam u prisutnost Boga za koje ga vjerujem da je živ i odjekuje u mojoj nutrini putem svoje Riječi.

Na koncu okrijepljen meditacijom nad biblijskim tekstom vraćam se u svakodnevnicu te taj završni dio metode nazivamo **actio** budući da idemo u život i konkretiziramo biblijski tekst u okvirima svoga života.

Dometnimo kako se susreti **Lectio divina** tipa održavaju redovito u **Vikarijatu u Osijeku svakog drugog četvrtka** u večernjim satima pod vodstvom vlč. dr. sc. Davora Vukovića (predstojnik Instituta za novu evangelizaciju sv. Ivan Pavao II. u Osijeku i profesor KBF-a u Đakovu) i prof. dr. sc. Krešimira Šimića (Filozofski fakultet u Osijeku).

U nizu priloga koje stavljamo na raspolaganje svim vjernicima naše Nadbiskupije nalazi se i jedan materijal koji može pomoći u organizaciji *Lectio divina* susreta;

9. *Ured za biblijski pastoral Đakovačko-osječke nadbiskupije* pokrenuo je i neke **virtualne platforme (na društvenim mrežama)** u kojima svakoga tjedna nastojimo vjernicima diljem Hrvatske i inozemstva davati duhovnu hranu temeljenu na Božjoj Riječi. Virtualna platforma funkcionira na način da se treba prijaviti osobno na broj **+385 95 382 0308** (*Ured za biblijski pastoral*) kako bi bili uključeni u **Whats'app** i **Viber grupu** te potom slušali audio zapise nedjeljnih propovjedi, duhovne nagovore te izgrađivali svoju vjeru u svakodnevici. Osim toga, stojimo na raspolaganju i za pitanja vjernika, za duhovno vodstvo i razgovor;
10. **YouTube kanal** pod naslovom “vlč. Ivan Benaković – **Kršćanstvo koje ima smisla**” redovito objavljuje audio i video zapise TV emisija, biblijskih tribina i propovjedi koje onda vjernici mogu više puta slušati te nad njima promišljati.

Na kanal se možete besplatno pretplatiti te potom pratiti i komentirati redovite duhovne sadržaje putem slijedećeg linka:

<https://www.youtube.com/channel/UCuYyNXA2UHi-G7Trvsupa-A>

11. Prije dvije godine na **Slavonskoj televiziji (STV)** započelo je emitiranje emisije pod naslovom "**Kršćanstvo koje ima smisla**" koju uređuje i vodi profesor biblijske teologije KBF-a u Đakovu i nadbiskupijski povjerenik za biblijski pastoral vlč. Ivan Benaković. U emisiji se nastoji na jednostavan i suvremen način govoriti o svetopisamskim tekstovima u perspektivi življene svakodnevnice. Tumače se biblijski tekstovi te povezuju s iskustvima života vjernika. Emisiju možete gledati svakoga četvrtka na Slavonskoj televiziji u 21 h.

**Nacrt homilije za Nedjelju Božje riječi
na temelju evanđeoskog odlomka Treće nedjelje kroz godinu**

26. siječnja 2025.

Biblijski tekstovi nad kojima promišljamo:

Neh 8, 2-6. 8-10; Lk 4, 14-21

Nacrt homilije

Dobri poznavatelji povijesti nastanka Hebrejske Biblije, a jednako tako i Novoga zavjeta zasigurno će se složiti kako je izvorište obaju korpusa netom navedenih spisa trauma. Hebrejska Biblija tako vrlo vjerojatno nastaje kao završni tekst tek nakon neopisive traume razorenja Jeruzalemskog hrama 587. g. pr. Kr od strane Babilonskog kraljevstva. Istu traumu trebalo je pojasniti jer uništenje mjesta za kult (hrama) bila je ne samo vjerska, nego i nacionalna katastrofa. U vrijeme nakon sužanjstva, a i za vrijeme njega, izraelski narod tragao je tako za načinima prikaza svoga identiteta i svega ono što on jest. S tim će se složiti vjerojatno i svaki čovjek i danas. Naime, najčešće tek nakon iskustva traume i nepodnošljive boli čovjek počinje nešto ozbiljnije promišljati o sebi i svom dotadašnjem životu. Iz tog razloga je većina tekstova Staroga zavjeta usmjerena na davanje razloga za sve ono što je izraelski narod proživio. Babilonska trauma nažalost nije bila jedina, valja naravno spomenuti i onu koja joj prethodi, a to je Asirska trauma. Dobar dio biblijskih spisa SZ tako nastaje iz te perspektive.

Spomenimo još dvije velike traume koje stoje u pozadini biblijskih spisa: Perzijsku i Rimsku. Perzijsko kraljevstvo svrgnuvši (Neo)Babilonsko 539. god pr. Kr. takozvanim *Kirovim ediktom* nastojalo je koliko toliko dovesti situaciju u red, mada ni tada izraelski narod ne živi idilu. Perzijsko kraljevstvo biva prekinuto helenističkim dominijem na području Svete zemlje velikim ratnim uspjesima Aleksandra Makedonskog. A potom, možemo to tako slobodno reći, na prijelazu iz jednog u drugi Zavjet iz kršćanske perspektive, Rimljani su oni koji svojim snažnim vladanjem oblikuju ili pak razgrađuju vjersko bilo izraelskog naroda. 70. god. Vespazijanovim, odnosno Titovim razaranjem hrama u Jeruzalemu izraelski narod iznova je stavljen pred traumu i bol.

Nekome će se netom vrlo šturo i sažeto iznošenje osnovnih povijesnih linija identiteta izraelskog (židovskog) naroda činiti uistinu nebitnim za život vjernika danas, a osobito za prikaz Isusa i njegove misije na zemlji posvjedočene evanđeoskim tekstovima. Ipak, onaj koji sada uzme u ruke biblijska čitanja *Treće nedjelje kroz godinu* koja je ujedno i *Nedjelja Božje Riječi* ustanovljena od pape Franje 2019. apostolskim pismom *Aperuit illis* (Otvori im oči), brzo će uvidjeti kako i prvo čitanje iz Knjige Nehemijine, a jednako tako i Lukin evanđeoski odlomak govore upravo o načinima nošenja s traumama u izraelskom narodu.

Nehemijin tekst je pun snažnih emocija, a ona najjača jest plač. Narod u osluškivanju Riječi Božje koja biva naviještena od strane Nehemije jednostavno plače. Plače i nakon više od sto godina koliko je prošlo nakon povratka iz Babilonskog sužanjstva, a hram je još uvijek razrušen. No plač sada nije plač žalosti, nego radosti. To su suze radosnice. Razlog za to je ponovna mogućnost osluškivanja Božje Riječi u kojoj je židovski narod uvijek nalazio novu snagu za život. Naime, nakon što je Jeruzalemski hram bio razrušen (587-586. pr. Kr.) zauzeti rad književnika i svećenika Riječ Božju je ipak sačuvao živom i to naviještajući ju i potom pomno ju zapisujući. Jer od te iste Riječi je Božji narod uvijek živio. U njoj je gledao svoga Boga uistinu bliskim Bogom te mu se kroz tu Riječ povjeravao jerbo mu je ona donosila utjehu u trenucima osobne i nacionalne traume. Njoj se on dakle istinski povjeravao te po njoj nastojao oblikovati svoj život. Do te mjere da ga je ona u dubini preobražavala. Baš kako će i reći papa Franjo u apostolskom pismu utemeljenja Nedjelje Božje Riječi kada će ustvrditi da Riječ Božja ima performativni, odnosno oblikovateljski, a isto tako i sakramentalni karakter (usp. *Aperuit illis*, br. 2). Ona dakle postoji kako bi čovjeka mijenjala. Nije dakle dostupna vjernicima samo kako bi ih informirala o Bogu, nego kako bi ih prije svega formirala u zrele i odgovorne kršćane.

Lukin evanđeoski tekst smješten u sinagogu u Nazaretu prikazuje Isusa koji po običaju subotnjem uzima svitak Knjige proroka Izaije te ga čita. Tekst koji Luka donosi jest prerađeni citat Knjige proroka Izaije i to iz 61. poglavlja (usp. Iz 61, 1-2^{LXX}). Kako bi razumjeli Izaijin tekst treba ga iznova smjestiti u povijesni kontekst.

Naime, ovaj Izaijin tekst nastaje u kontekstu Perzijskog carstva i to na prijelazu iz 6. u 5. st. pr. Kr. Vrijeme je dakle nacionalnog oporavka, ali i snalaženja u narodu. Iz tog razloga prorok Izaija je onaj koji naviješta iscjeljenje srca te oslobađanje sužanja. Tekst dakle ima spasenjsku, ali i terapijsku ulogu. Isti tekst Luka primjenjuje na osobu Isusa Krista te tvrdi kako je on onaj na kome se isti tekst ispunja jer je on u snazi Duha onaj koji ne sada više samo svome narodu, nego svim narodima koji će na njegovu poruku povjerovati donosi oslobođenje i mir. Isto oslobođenje ne događa se revolucijom, nego prije svega vjerom u Isusovu Riječ.

Luka dakle prije svega smjera na naviještaj, a ne tek na oslobođenje. Ukoliko se i govori o oslobođenju ono će se dogoditi po vjeri u naviještaj evanđelja. Za Luku je sam Isus Krist onaj na kome se ispunjavaju Pisma Staroga zavjeta jer On sam jest istinska Riječ Božja, odnosno Riječ Očeva. Na ovaj način biva jasno kako i danas svaki vjernik ukoliko vjeruje Kristu i njegovoj Riječi, može doći do istinskog mira i oslobođenja. No, važno će biti povjerovati Kristu i njegovoj Riječi zapisanoj u evanđeljima. Tada čovjek prestaje vjerovati isključivo sebi i svojim pričama, odnosno svojim predodžbama Boga i vlastita života u odnosu s njim, a izručuje se Kristu koji ga pridiže i iscjeljuje mu rane. I baš zato vrijedno je slaviti Nedjelju Božje Riječi jer otkrivajući sve dubine Boga koji progovara u Riječi Božjoj čovjek raste u spoznaji sebe, a isto tako izgrađuje i odnos sa živim Bogom.

Molitva vjernika na Nedjelju Božje riječi

Treća nedjelja kroz godinu

26. siječnja 2025.

Uvod

Draga braćo i sestre,
danas na Nedjelju Božje riječi u duhu zahvalnosti Bogu koji nam je ostavio veliko blago svoje riječi te nam i danas po njoj progovara, usmjerimo sada svoje ponizne molitve zajedno govoreći:

Uči nas Gospodine navjesticima Tvoje Riječi!

1. Za papu Franju, biskupe i svećenike, da osluškujući Božju Riječ sve više i više svakoga dana i meditirajući ju mogu vjernima dijeliti njezine dubine, molimo Te.
2. Za čitatelje i katehiste i sve one koji su navjesticima Božje Riječi, da produbljujući svoje poznavanje Božje Riječi i preobražavajući se po njoj mogu svakoga dana biti svjedoci vjere, molimo te.
3. Za roditelje i odgojitelje u vjeri, da rasvijetljeni Kristovom Riječju uvijek mudro poučavaju djecu i mlade te ih vode ka sve dubljem spoznanju Božjega lika, molimo te.
4. Za ovdje okupljenu zajednicu vjernika, da osnažena naviještanjem Božje Riječi, može biti vjerodostojnim svjedokom evanđelja, molimo Te.
5. Za Crkvu, pozvanu biti ujedinjena u Kristu, da u osluškivanju Božje Riječi može otkriti put prema jedinstvu i miru, molimo Te.
6. Za sve naše pokojne koji su za vrijeme svoga zemaljskog puta slušali i meditirali Božju riječ, a osobito onima koji su bili revni navjesticima Tvoje Riječi, da im udijeliš Bože mir u svome Očinskome krilu, molimo Te.

Zaključak

Uputili smo Ti Gospodine naše iskrene prošnje u kojima ti donosimo same sebe. One su odgovor naše nutrine na slušanje Tvoje Riječi u kojoj nam daruješ sama sebe. Po našim molitvama primi Gospodine izraz naše nutarnje zahvalnosti za tvoju Riječ u kojoj nam se u svakome misnome slavlju daruješ te nas uvijek otvaraj poticajima tvoje svete riječi. Po Kristu.